

CARTILE SATEANULUI ROMANU.

Scriere periodica

pentru trebuintiele poporului romanu.

Destépta-te Romane!

Ce-'ti dorescu eu tîe, dulce Romanía.

Ce-'ti dorescu eu tîe, dulce Romanía,
Tiér'a mea de glorii, tiér'a mea de doru?
Braciele nervóse, arm'a de taría,
La trecutu-ti mare, mare viitoru!
Fierba vinu-'n cupe spumege pocalulu,
Déca ffi-ti mandri aste le nutrescu;
Cà-ci remane stanc'a de-si móre valulu,
Dulce Romanía, ast'a ti-o dorescu.

Visu de resbunare negru cá mormentulu,
Spad'a ta de sange dusimanu fumegandu,
Si de-asupr'a idrei fluture cu ventulu
Visulu teu de glorii falnicu triumfandu,
Spuna lumii large stéguri tricolóre,
Spuna ce-i poporulu mare, romanescu,
Candu s'aprinde sacru candid'a-i vêlvóre,
Dulce Romanía, ast'a ti-o dorescu.

Angerulu iubirei, angerulu de pace,
Pe altariulu Vestei tainicu suridiendu,
Ce pre Marte 'n glorii se orbésca 'lu face,
Candu cu lamp'a-i sbóra lumea luminandu,

Elu pre senu-ti verginu inca se cobóre,
Guste fericirea raiului cerescu,
Tu lu-stringe 'n bracie, tu i fă altare,
Dulce Romanía, ast'a ti-o dorescu.

Ce-ti dorescu eu tfe, dulce Romanía,
Tenera mirésa, mama cu amoru!
Fiii tei traiésca numai in fratfa
Cá a noptii stele, cá a dñlei diori,
Viétia in večia, glorii, bucuría,
Arme de taría, sufletu romanescu,
Visu de vitegía, fala de mandría,
Dulce Romanía, ast'a ti-o dorescu!

Mihaiu Eminescu.

Inceputulu si istori'a Romaniloru.

(Tractatu pentru poporul nostru in forma de dialogu)

Sér'a X.

Alu doilea resbelu punicu.

Preotulu. Me bucuru, iubitoru, cà éra ve vedu adunati intr'unu numeru asia frumosu, pentru-cà astadi am a ve povesti lucruri mari, lucruri frumoése, din cari veti poté invetiá multu, fórte multu!

In rëndulu trecutu v'am aretatu vitegíile Romaniloru cu cetatea Cartagen'a, precumu si ace'a, cà Romanii au silitu pre Cartageneni a face pace dupa cum au voitu ei.

Dar' Romanii, dupa-ce facúra pacea, s'au apucatu de alte cucerii; ei acumu capetara curagiulu de a învinge tóta lumea; — deci numai decátu se amestecarà in batalía cu popórale din Itali'a de média-nópte — cu Galii si Iliri'a.

Vediendu Cartagen'a, cà Rom'a e amestecata in batalía, s'a hotaritu se-si resbune, cu atátu mai vertosu, cà-ci chiaru pre tempulu acel'a avé unu generalu fórte laudatu — Amilcaru.

Acest'a induplecă cetatea se-i dăie armată spre a cuceri Spani'a, — un'a țiera, care e foarte avută în aur și argintii. Elu a dîsu, și cetatea s'a învoitu. Amilcaru a pornitu către Spani'a, ducandu cu sene și pre fiulu seu înca abie de diece anii — Anibalul. — Dăca a ajunsu în Spani'a, mai înainte de a se apucă de batalia, si-a dusu copilulu înaintea altariulu și l'a joratu, că : „cātu va trai va fi dusmanu Romaniloru, și ce'a ce nă o va poté elu ispravi se-o faca densulu.“ După acest'a s'a apucatu de cuceritu. Precumu am dîsu, Romanii nu-lu puteau împiedecă, că-și erău cuprensi în alte parti, deci au facutu legătura cu Amilcaru se nă se lătiésca mai departe decâtu numai până la cetatea Saguntulu.

Pana a traitu Amilcaru s'a și tienutu de acēsta legătura. Inse nu preste multu comand'a preste soldati o capetă Anibalu, care abie eră în etate de 20 ani, dar' lă mente eră betranu, și infocatu pentru a bate pre Romani. Acestu teneru, nebagandu în sēma legatur'a facuta cu Romanii, a cuprensu și cetatea Saguntulu și o-a derimatu tōta din temelă. Pentru acēsta lacru Romanii s'au maniatu foarte și au trimisu la Cartagen'a pre unu betranu, cu numele Fabiu, se se tudumanésca pentru calcarea legatur' facute. — Acestu Fabiu între altele dîse în sfatulu betraniloru : „Ve-am adusu res-beiu și pace, alegēti!“ Betranii din Cartagen'a dîsera : „Romanii singuri potu alegē.“ Atunci dîse Fabiu : „Alegēti dars si ve luati res-beiu!“

Anibalu intru acēstea în Spani'a face pregatirile cele mari, că se trēca în Itali'a și se bata pre Romani în țier'a lōru.

Joanu. Mare cutezare dela unu copilandru, a se măsuru cu Romanii.

Pre otulu, Mare dîeu ace'a ; dars se scifi dragii mēi, că decandu e lumea pucini omēni au fostu asia vitegi și curagiosi, pentru-că 'si iubiă patri'a și pre lbuitorii din ea că sufletulu seu, si éراسi togmai asia ureă pre tōti dusmanii Patriei s'ale. —

Acestu semtiu trebuie se fia in totu omulu care are patria, are parenti, mosi si stramosi víui pre pamentulu acelei'a seau morti in senulu pamentului! Si celu-ce are acestu semtiu, acel'a nu vede inaintea s'a nemica ce l'aru impiedecá, ci numai fericirea f-i stà inaintea ochiloru! — Asia si Anibalu, cu un'a armata de 60.000, si cu 70 de elefanti, lasandu in Spani'a pre frate-seu Asdrubalu, trecù pre muntii cei fnalti a-i Pirineiloru, dara dupa ace'a f-i venirà mai multe popóra selbatece in cale si cu acestea inca avù de lucru pana le-a invinsu.

Acumu mai avé se tréca alti munti — Alpii — cari inse eráu acoperiti cu zàpada; ómenii si elefantii cadeáu cá iérb'a inaintea cósei, — numai singuru Domnedieu scíe prin câte au trecutu Anibalu pana a ajunsu in Itali'a abié cu diumetate din armat'a s'a; dar' totusi nu si-a pierdutu nàdejdea si curagiulu, nu, cà-ci iubitoriulu de libertate tóte le invinge!

Cu tóte cà armat'a lui erá ostenita, totusi rèpede un'a dupa alt'a a batutu pre Romani in trei rënduri [langa Ticinu pre Scipio, langa Trebia pre Semproniu si langa laculu Trasimenu (la 217 a. Ch.) pre consululu Flaminiu] asia de tare, in câtu acumu Rom'a tremurá de frica si nu scíá pre cene se mai tramita in contr'a lui Anibalu; pana-ce in urma poporulu aleserà de consulu pre Fabiu Masimu. Acest'a bene scíá, cà lui Anibalu f-i trebuescu invingeri, cá se capete pre partea s'a tóta Itali'a, si de ace'a s'a totu feritu de elu, cá se nu vena lucrulu la lupta mare, ci numai atunci candu i veniá bene, se slobodiá pre Anibalu, o tira-'lu forfecá, apoi éra se tragé indàreptu; acestu omu, pentru lucrarea acést'a a lui, s'a numitu „Cunctaloru“ (intardietoriu).

Portarea ast'a alui Fabiu n'a placutu Romaniloru — si de ace'a in anulu urmatoriu (216 a. Ch.) alesera doi conducatori — pre Terentiu Varonu si Paulu Emiliu, — inmultira óstea si se hotaríra a se bate pre mórte cu Anibalu. Si acést'a se

si intemplà, aprópe de orasiulu C a n a , langa rfulu Aufidu, fiendu aici un'a din celea mai vestite batalii, cari s'au intemplatú in lumea vechia.

Romanii aveau 96.000 de fetiori intr'armati, — Anibalu cu cev'a mai pucini, si totusi intr'atât'a a batutu pre Romani, câtu nece se póte spune! Se díce cà Anibalu ar' fi culesu dupa lupta trei ferdele de ânele dela cei morti. Perderea Romei dela C a n a a fostu fórté mare; dar' totusi nu 'si-a perdutu curagiulu.

Pre langa curagiulu celu mare, Rom'a a mai avutu si unu norocu mare, si acel'a a fostu cà: Anibalú nu s'a folositu prea bene de acést'a invingere, cà-ci in locu de a merge de-a dreptulu in Rom'a, unde mamele 'si adormiáu copíii cu numele lui, dîcându: „taci, cà vene Anibalu“, se duse in Campania, unde a pierdutu érn'a intréga in nelucrare.

De aci in colo noroculu se departà de Anibalu.

Elia. Adeca nu este neci unu suisiu fora coborísiu.

Pre otulu. Bene díci Elia! Cà-ci ómenii lui Anibalu cari venise cu densulu cea mai mare parte a peritu in lupte si cei remasi inca eráu fórté slabi. Deci Anibalu cá se póta bate de totu pre Romani, a tramisu dupa ajutoriu la Cartagen'a.

Dar' se sciti, iubiti fii, cà totu omulu mare, totu omulu care din anima voiendu benele comunu (de obsce) si redicandu-se, are dusimani, inse nu dusimani cá dusimanii, ci de acei'a ce rodu ferircirea si numele bunu alu omului intr'ascunsu. — Paseri de nópte suntu acei'a, cari dîu'a nu vedu, adeca numai pre sub mana strica, dar' la ivéla neci odata nu esu. Atari dusimani a avutu si Anibalu, acel'a dela care voi, filii mei, atát'a poteti invetiá, câtu nespusu. Elu numai cá se resbune pierderea patriei s'ale e gat'a a suferí ori-ce! — Câte necasuri amu avutu noi si mai avemu si astadi; éta dara Anibalu, pre care 'lu potemu luá de pilda!

Asia-dara dusimanii lui Anibalu-Asia intocmirà lucrulu, câtu elu se nu capete nece unu ajutoriu. Vediendu acést'a Anibalu,

s'a superatu din anima, dar' curagiulu si vointi'a de a bate pre Romani nu le-a pierdut, nu, ci a cercatu tóte mediulócele pentru de a capetá ajutoriu de undev'a. Deci a voitu a scolá in contr'a Romei pre insul'a Sicili'a, dar' n'a potutu merge la nemica, cà-ci Romanii l'au impiedecatu. — Anibalu cu tóte acestea nu-si pierde curagiulu. Chiamá pre frate-seu din Spani'a in ajutoriu, dar' nece acést'a nu i-s'a sfetitu, cà-ci Romanii înainte de-a se poté impreună cu elu, l'a batutu si omoritu éra capulu lui l'au aruncatu in taber'a lui Anibalu. Acumu cu totalu superatu cerù de nou ajutoriu dela Cartagen'a, dara totu in desiertu.

La anulu 202, ante Chr., Romanii pusera de consulu pre Scipionu — fiulu celui, pre care l'a batutu Anibalu langa Ticinu. — Acest'a in locu de a se bate cu Anibalu in Itali'a, trecù cu armat'a in Afric'a, cá asia se silésca pre Anibalu a esi din Itali'a. Si neci s'a insielatu, cà-ci vedendu Cartagen'a cà nu poté învinge cu Scipionu, a chiamatu pre Anibalu acasa. Acest'a s'a dusu, dara observandu cà nu se va poté mesurá cu Scipionu, tóta piétr'a o-a misicatu, pentru-cá se faca pace cu densulu; dara Scipionu a disu: „Arm'a va hotari ca Rom'a seau Cartagen'a trebne se domnésca lumea.“ Deci s'a intemplatu o lupta ne mai pomenita, la Zam'a, aprópe de Cartagen'a, in carea Anibalu a remasu învinsu. Si asia Scipionu a reshunatu lupt'a dela Can'a. — Cartagen'a trebui se faca pace cu Rom'a, si inca cu unele legaturi (conditiuni) de totu umilitórie, cà-ci fù silíta a se lasá de tóte tierile cuprense, cari eráu afora de Afric'a, se deie Romaniloru tóte corabiele de resbelu, si pre cei prensi fora neci o plata; apoi ce e mai rusinatoriu, cá fora scirea si învoirea Romaniloru se nu cuteze cu nemenea a se luptá si totu-odata se platésca daun'a (pagub'a) Romei cu mai multu de 3 milióne taleri. Éta, iubitoru, asia se ispravescé sí alu doilea resbelu punicu!

Ce'a ce aveti se învetiati din tóte acestea ve voiin spune in

rîndulu venitoriu, cã-ci noi din tôte faptele strabuniloru nostri
trebuie se invetiamu, cã se potemu fi si noi odata asia mari, pre-
cumu au fostu densii. — Deci acumu duceti-ve cu Domnedieu.

Teodoru Petrisioru,
profesoriu.

ROMANULU.

Sum romanu si vediu cã-'n lume
'Su nascutu a suferi,
Dar' totusi pe-a mea natiune
O-am iubitu si oiui iubi
Pana-oiu mori, cã-'su romanu —
Er' nu vitia de paganu !

Suferit'am multe-'n lume,
Chiaru si juguri am portatu,
Dara gentea si-alu meu nume
In anima le-am portatu, —
Cã-ci in pieptu-mi de romanu
N'ã potutu intrã tiranu !

Am ajunsu grea subjugare,
Cu ciomagu m'am ospetatu ;
Tôte inse 'n suspinare
Le-am portatu si-am eschiamatu :
Adf ori mãne alu meu neamu
Va învinge pre tiranu !

Am fostu si legatu de glia,
In aresturi alungatu,
Si-aceste cu facia via
Cu rãbdare le-am portatu,
Cã-ci sciãmu, cã alu meu neamu,
Me apera de tiranu !

Acumu, candu respíru vigóre
Si-'sa mãi liberu de-a traf

Asiu poté se credu eu óre,
Cà romanulu va perf?
Nu, — ast'a neci candu n'a fi,
Pana-i lumea vá traf!

Adf candu braciulu si-alu meu nume
De romanu e cunoscutu
La toti streinii din lume,
Se mai credu cà sum pierdutu?
Asia neci a cugetá
N'asiu poté-'n viéti'a mea!

Me mandrescu deci adf cu-unu nume
Ce-i din vitia de romanu,
Si nu credu cà este 'n lume
Stranepotu de-alui Traianu,
Care se nu se falésca,
Cà-i din vitia romanésca! —

Se-aretamu dar' frati la lume,
Cà romanulu s'a scolatu
Si se ceremu la Dieíme
Dorulu nostru-'nfiacaratu :
Deie ceriulu se domnésca
Vechi'a gente romanésca!

Gh. $\frac{1}{13}$ VII. 1876.

L. B. Ghetie.

Capiarea oiloru.

(d. Praktische Landw.)

Adese-ori vedemu pre campu câte o óia sengurateca intr'o pusetiune ne-naturale, acést'a dicemu cà e óia capia, cum suntu multe si adese-ori in unele turme.

Acest'a este unu morbu greu si in cele mai multe casuri ne curabilu. Pentru proprietariulu oiloru mai este si periculosu, pentru-cà esperinti'a ne aréta cum-cà unde se arata o óia capia,

mai în graba seau mai târziu urm \acute{e} za și altele în acelu-asi morbu.

Mai v \acute{e} rtosu mnei și notinii suntu atacati de capiare și nu-mai f \acute{o} rte raru se întempla se capieze și c \acute{a} te-o \acute{o} ia betrana.

Capiarea este urmarea unui vierme, care într'unu modu deosebitu vene în internulu \acute{o} iei și se asi \acute{e} dia în capacin'a acelei'a, aici produce caus'a morbului.

Pecurarii știu vorb \acute{i} multe despre cauzele acestui morbu, ba și medicii au fostu pana în tempulu mai nou în ratecire cu respectu la caus'a acestui morbu. Acumu înse scienti'a a aflatu, c \acute{a} besic'a ce se afla în creril \acute{o} iei capie, contine unu vierme, larv'a unui limbricu de c \acute{a} ne numitu tani'a c \acute{a} n \acute{e} sca (Taenia Coenurus).

Acestu vierme se afla de regula în stomachulu c \acute{a} niloru, — corpulu lui este compusu din o multime de verigi și e f \acute{o} rte lungu; din candu în candu se rumpu mai multe verigi de aceste din limbricu și esu dimpreuna cu escrementele. În bucatile acestea de limbrici se afla o multime de \acute{o} ue, cari din întemplare le manca oile cu \acute{e} rb'a și pre asta cale ajungu în stomachulu \acute{o} iei; aici esu viermuletii din \acute{o} ue și pre încetulu se tragu pana la capulu \acute{o} iei; unde se incuib \acute{e} za în creri. Se întielege de sene, ca pana-ce se ducu viermuletii totu mancandu în internulu \acute{o} iei, la creri, ac \acute{e} st'a slabesce, suferindu greu. Dupa-ce ajunge viermele la creri, acolo se incuib \acute{e} za intru-o besica, care apasa pre creri și asia se nasce capierea.

La începutulu morbului \acute{o} i'a e trista, tempita, se l \acute{e} gana în t \acute{o} te p \acute{a} rțile, seau e fora semt \acute{i} ri, seau sare și mai târziu obosita fiindu cade la pamentu. La unele oi aceste semne se ar \acute{e} ta în mesura mica asia în c \acute{a} tu de multe-ori nece nu se observ \acute{e} za, s \acute{e} u c \acute{a} se ar \acute{e} ta semnele în mesura mai mare numai dupa c \acute{a} te-va septemani ori luni și atunci se ar \acute{e} ta simt \acute{o} mele urm \acute{a} torie:

\acute{O} i'a se sparia usioru, adese-ori asculta cu urechile ascutite

si de regula remane de turma. — Semnulu celu mai securu alu acestui morbu este acel'a, cà ói'a 'si tiene grumadii, prin urmare si capulu sucitu, si acést'a in urm'a apasarei creriloru prin besic'a in care se afla viermele.

Nu tóte oile capie dau unele si acelesi semne, unele se invertu róta cu capulu plecatu spre pamentu, altele alérga clatinandu-se cu capulu redicatu in susu pana-ce in urma cadu la o parte; altele pasiescu cu petiórele deinainte si cu capulu redicatu, fora de a urmá si cu petiórele cele din apoi, se clatína si cadu intr'o parte; in urma mai suntu, cari tienendu capulu plecatu alérga in sarite si dupa ace'a cadu la pamentu.

In decursulu morbului slabescu oile din caus'a cà nu prea manca si suferu doreri, suntu palide, nu potu stá oblu in petióre cì cadu diosu; in urma se apropia mórtea între sgârciuri seau si cu tóta leniscea, in restempu de 4—5 luni dela inceputulu morbului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La cercetarea capacineloru oiloru capie se afla de-asupr'a creriloru 1—2 besici cu apa, de marimea unui ou de porumbu pana la marimea unui'a de gâfna, pre acarui suprafacia se potu observá nescari puncte mici galbine-alburii cá pasatulu, aceste suntu capetele viermelui susu-numitu.

Curarea acestui morbu se póte numai prin departarea besiceii prin operatiunea asia numita *Trepnatiune*, ce'a ce se face in modulu urmatoriu:

Dupa-ce la cele mai multe oi, in loculu unde se afla besic'a dupa câtu-va tempu se móia osulu capului in câtu se semte cu man'a, déca se pipaie cu atentiune, deci se póte aflá loculu, unde se se faca operatiunea. Suntu inse unele casuri, in cari nu se móia osulu capacinei, la aceste apoi nece cà se póte sci, unde se se faca operatiunea.

In loculu, unde se semte cà e móle osulu capului se tunde lân'a, acumu se taia pielea de pre loculu acel'a cu unu cutitu

caicu și rotundu la vervu in marimea unui cruceriu (seau 2 bani moneta romana) și fiendu-cà curge sangele se prasara ran'a răpede cu vitriolu de fieru (calicanu, gáliczkő) și se fréca bene pana-ce încéta sangerarea ; dupa ace'a se taia și dîn osu o asemenea bucata cá unu banu dar' cu atentiune cá se nu se vateme crerii cu cutitulul, pentru-cà indata-ce se voru vatemá acesti'a urméza mórtea óiei.

Besíc'a se afla de regula sub gaur'a taiata ; acumu cu ajuto-riula unei bumbusce mari se scóte besíc'a.

Déca s'ar' poté scóte besíc'a acést'a asia cá se nu rémana pre creri nece unulu din capetele viermelui, cari se vedu afora din besíc'a, ói'a ar' fi curata pentru totu-dé-un'a ; ei dar' mai totu dé-un'a se rumpu capete de aceste la scóterea besíc'ei, cari re-manu acolo ; de-sí dupa operatiunea succésa se intrama ói'a, multu in doi ani capeta de nou acel'asi morbu, desvoltându-se in capu viermele remasu. / Central University Library Cluj

Dupa-ce s'au scosu besíc'a, seau besícile — de au fostu dóue, — pe loculu operatu se aplica unu petecu de pânza curata (de canepa ori inu) care se lipesce cu emplastru ori sí cu resina numai, apoi se léga cu o alta pânza in modu de asia cá se nu póta intrá de locu aeru la rana și neci ói'a se nu piérda legatur'a pana-ce nu se vendea de plenu.

Oile operate, cari se insanetosiéza, nu se mai tienu pre altu anu de prasíla chiaru din caus'a cà mai tardíu éراسi cadu in ace-l'asi morbu, cì ingrasiandu-se, eventualu in anulu urmatoriu, se vendu cu cele betrane.

Fiendu capiarea oiloru unu morbu periculosu trebue se previna omulu caus'a din care se nasce acést'a, impunendu-se pecu-rariloru a se tiené de urmatóriele regule :

1. Capetele oiloru mórte in capiare, respective besícile, se se ingrópe pre cátu se póte de afundu in pamentu cá se nu le póta scóte și mancá canii, pentru-cà prin mancarea acestor'a se

nasce teni'a (viermele susu-numitu) in cani, de unde ajunge apoi precumu amu vediutu mai susu, in óia.

2. Canii pecurareasci se se cureze de 2—3 ori preste anu in contr'a viermelui teni'a. Se intielege de sene cà prin acést'a nu se delatura cu totulul periclulu, pentru-cà si alti cani potu se amble pre pasiune, cari au acel'a-si morbu, si nu se curéza, dar' totusi se micusióréza periclulu prin curarea caniloru pecurareasci.

In numerii urmatori vomu tractá despre curarea caniloru in acestu morbu.

Economulu.

Bumbusc'a.

In pravalí'a (bolt'a) unui negociatoriu din Bucuresci intrà odata unu copilu seracu de o vrêsta cãm de 10 ani si cersí dela copilulu negociatoriului. — „Nemicu nu capeti, mergi mai in colo“, strigà copilulu de negociatoriu.

Plangându bietulu copilu se iea pre usia afora; — dar' togmai atunci intrà negociatoriulu in bolta. — „Ce copila e acest'a?“ — „Unu copilu de nemicu si blastematu!“ respunde copilulu negociatoriului la intrebarea tatalui seu.

Negotiatoriulu inse se uità dupa sermanulu copilu si 'lu vediù cà chiaru inaintea usiei se pléca si iea cev'a de diosu. — „Mèi! arata ce ai gasítu?“ intrebà negociatoriulu. — Copilulu se întórse îndãreptu si aratà o bumbusca. — „Si ce vei face tu cu acést'a?“ intreba negociatoriulu intr'unu tonu mai móle. — „Vestimentulu 'mi-e fórte stricatu, va ff buna spre a-mi astupá cu dins'a spartur'a cea mai mare acatiendu o ruptura cu alt'a“, respunde copilulu.

Ast'a placù negociatoriului, dar' inca mai multu 'lu atinsa faci'a frumósa si cuventele celea blãnde ale copilului. — „Dar' apoi nu 'ti-e rusne a cersí, fiendu asia teneru si sanetosu?“ urmà mai departe negociatoriulu „nu scii lucrá?“ — „Oh domnule!

— response copilulu — eu inca la nemicu nu me precepu, inse bucurosu asiu invetiá cev'a! Se taiu lemne 'su pré micu! Tatalu mieu, suntu trei septemani decandu a moritu; mam'a mea cea bolnava (morbósa, beteaga) si fratii mei cei teneri candu plecaiu de-acasa nu mai aveau ce se manance; — pentru-ace'a, de-sí cu mare frica si rusne, am plecatu cá se me intorcu la indurarea ómeniloru, dar' vai, singuru unu omu mai seracu mi-a datu alaltieri unu picu de pane, de atunci nemenea neci baremi o bucatura!“

Negotiatoriulu acum'a inse se încredii de-odata in copilu si luandu unu banu de argintu i-'lu dete dicundu-i: „Aici e o diumetate de taleru! — mergi la pâneriulu celu mai de-aprópe unde schimbandu-lu, pre diumetate ià pâne pentru tene, mama-t'a si fratii tei ér' diumetate adà-o îndareptu!“ — Copilulu voiosu alergà la pâneriu. — „Scíu cà nu-lu mai vedí adí“ díse copilulu de negotiatoriu. — „Cene scie“ — response tatalu. — Abié trecù un'a seau dóue minute si vede pre copilu acumu inca mai tare grabindu-se îndareptu intr'o mana aducandu o diumetate de pane de totu négra ér' in ce'a-lalta banii remasi. — „Aici-su ceialalti bani!“ — díse copilulu abié resuflandu, — si totu-odata cere sí unu cutítu cá spre mulcomírea fómei se-si taia din pane unu picu.

Copilulu 'si taia o bucatica mica si chiaru voiá se imbuce candu de-odata i vene cev'a in mente, pune de-o parte panaa si cu manele înclestate cu pietate (cucernicia) dice rogatiunea de inaintea mancarei apoi dupa ace'a incepù a mancá.

Blandéti'a copilului pètrunsa anim'a negotiatoriului. — 'Lu intrebà despre loculu nascerei. — Copilulu i response: „Tatalu mieu a locuitu cá m de 4 miluri departe de aici, acolo a avutu o casa si o mosíora. — Cas'a i-a arsu, ér' ból'a îndelungata urmata dupa acést'a 'lu silí se-si vendia si mosíor'a. — Pucinu dupa ace'a s'a facutu pastoriu (pecurariu) vecinului celui avutu si acolo acum'a cá m de vr'o trei septemani dupa o bóla grea morí. —

Mam'a mea inse, care in marea superare inca s'a bolnavitu, impreuna cu patru micutei traiesce in serac'ia cea mai mare. — Eu inse, care sum celu mai betranu intre frati, sperându că voiu capetá cev'a ajutoriu, am amblatu din satu in satu, vedindu inse că nu capetu nemica am venitu la orasiu inse si aici numai câte unulu se afla cărui se-i fia mila de cei seraci.“

Negotiatoriulu se pătrunse totu mai tare. In urma 'lu întrebà déca ar' avé voia se invetie cev'a? — „Oh, dá inca câtu de mare“, — respunse copilulu, apoi contenuà: „eu acumu si din religiune amu invetiatiu cev'a si si mai multu asiu scí, numai câtu acasa nu am potutu invetiá, cà-ci trebuí se portu pre fratele mieu celu mai micu in bracie, fiendu-cà mam'a mea jacé totu bolnava.“

Negotiatoriulu se vediu a se determiná spre cev'a.

„Bene fiiule!“ díse in urma, — „déca vei fi blandu si diliginte (sirguintiosu) me voiu ingrigí eu de tene. . . dar' tu trebuie se inveti . . . vei avé ce mancá si cu ce te imbracá si déca vei fi diliginte cu vreme vei poté cascigá si tu cev'a, candu apoi vei poté ajutá pre mama-ta si fratii tei!“ — Copilulu 'si tientí ochii cei pleni cu lacrimi de bucuria catra negotiatoriu; dar' indata si-i indreptà éراسi catra pamentu si strigà: „Domnedieulu mieu! dar' mama-mea neci acumu n'are ce mancá!“ Chiaru cá si cum Domnedieu ar' fi tramisu, pana ce se intemplá acestea, intrà in bolta unu consaténu de-a copilului.

Acest'a intarí adeverulu cuventelor copilului si díse, cà va duce scire acasa despre Joanu (ást'a erá numele copilului) si pucinu nutrementu si câti-va bani dela negotiatoriulu pentru mam'a bolnava alui Joanu. Cu o cale scrise si o epistola preutului din satu, in carea 'lu róga cá se se ingrigiésca de mam'a cea bolnava. In epistola a pusu si o suma de bani pentru mam'a lui Joanu. Dupa-ce tóte acestea le-a intocmitu astu-feliu, negotiatoriulu a adusu pentru copilu vestimente curate, si dupa-ce 'lu imbracá

'lu duse înaintea femeiei s'ale, pre care îndată o înecunoscentia despre sörtea lui Joanu si i spuse, cá l'a primitu de fiu adoptivu (l'a luatü de sufletu). — Femei'a se îmbucurà de copilu si-i promise, cá déca va fi bunu si dins'a 'lu va ajutá intru tóte. — Promisiunea o-a si implenitü. — In cei patru ani de antaiu Joanu a invetiatu la scólele de negotiatoria, de unde apoi negotiatoriulu 'lu luà in bolt'a s'a cá pre unu adjutante.

Elu se destinse státu prin portarea diligenta a detoriéloru s'ale, prin facultatile mentiei, câtu si prin moralitatea lui nepe-tata. Anim'a lui remaserà totu blanda si nestricata. — Diu-metatea din banii ce-i capetá totu de un'a i tramité la mama-s'a, pre carea o nutri pana la mörtea ei.

Din momentulu acest'a nemenea nu a statu mai aprópe de anim'a lui Joanu cá negotiatoriulu acestu de omenia. — Din léf'a s'a 'si cumperà marfuri mai maruntiele, asia, in câtu candu erá adjutante in alu treilea anu avé adunati 150 de galbini. — Preste pucinu Joanu erá negotiatoriu la olalta cu negotiatoriulu betranu . . . ei 'si portáu lucrurele la olalta. — Betranulu negotiatoriu se balnavl si cadü la patu. — Acumu 'si aratá Joanu tóta diliginti'a, iubirea catra negotiatoriulu si neincetat'a obosintia in portarea lucrureloru ; bá inca si nopti întregi petreceá de împreuna cu femeia negotiatoriului la patulu acestui-a, pana candu mörtea urmata dupa suferentie de doi ani puse capetu vietiei si totu-odata suferentieloru s'ale. — Cu pucinu înainte de mörte insusiu betranulu benecuventà pre fiic'a s'a si pre Joanu — pre care 'lu privié cá pre fiúlu seu. — Ei întieleserá dorenti'a cea din urma a betranului tata si preste pucinu 'si serbarà cunun'a. — Dupa acést'a numele lui Joanu stá de-asupr'a boltei, si acestu nume deveni unulu dintre celea mai onorate (cinstite) in Bucuresci. Se paré cá insusi Domnedieu grigiesce de avut'á lui. — Cá unu fiu bunu onorá si nutri pre femeia negotiatoriului pana-candu acést'a in vrêsta de 72 de ani mori in

braciale densului. — Inse fiindu-cà ceriulu nu-lu benecuventà cu copii, luà de adoptivi pre nepotii sei, pre cari apoi t-i si numf de moscenitori a-i proprietatiei s'ale. Si cá se-i póta pre acesti'a tiené in blandétia si supunere, adese-ori le spuneá viéti'a s'a. Le aratá si bumbusc'a, care 'lu aduse pre densulu la o asia stare buna. . . . Ace'a bumbusca, cu care odata voi a-si acoperi spartur'a cea mai mare a vestimentului si care acumu spre aducere amente o portá in vestimentulu seu celu scumpu, le demandà cá se-o privésca cá pre celu mai scumpu tesauru si se-o pórté totu-dé-un'a capulu casei.

Adeveruri si invetiaturi.

* Poporulu acel'a e celu mai antaiu poporu, care are mai bune scóle, si déca nu e adf celu mai antâiu, va fi de securu mane. Jules Simon.

* Nemenea nu póte fi spre mai mare folosu Patriei cá acel'a, carele instruéza tenerimea. Cicero.

* Numai prin invetiatura póte omulu a se redicá la adeverat'a s'a chiamare de a fi omu bunu si cetatianu adeveratu. Ministrulu cult. si instr. p. alu Romaniei.

* Crescerea rea si exemplele rele 'lu facu pre omu mai blasphematu decátu candu ar' fi remasu in selbatecfa naturala.

* In stare buna a fi voiosu, e usioru! dar a vietuif in necasu si seracia si a nu cadé in desperare ci a nàdejduf mereu, arata unu sufletu bravu.

* Celu ce nu vré se lucre neci nu manance! Ap. Pavelu.

* Mai antâiu invétia a tacé si a ascultá intieptiesce, cá apoi se scfi vorbí intieptiesce!

* Unde nu e virtute acolo omulu de omenfa trebuie se se cugete cá in esiliu (scosu afora din tíer'a s'a).